

ARKITEKTUR OG OPPLEVELSER
Jon Eirik Urstad, 2011

Innhold

Innhold	3
Arkitektur og sanser	7
Oppgave	9
Feltet	11
Røssdalen	13
Metode	17
Program	19

“ Yes, the Spring-times needed you deeply. Many a star
must have been there for you so you might feel it. A wave
lifted towards you out of the past, or, as you walked
past an open window, a violin
gave of itself. All this was their mission.”

'Duino Elegies', R. M. Rilke

“ An impressive architectural experience sensitizes our whole physical and mental receptivity. (...) In each experience, we find a combination of the biological and the culturally derived, the collective and the individual, the conscious and the unconscious, the analytical and the emotional, the mental and the physical, the psychic and the embodied. ”

'Encounters', J. Pallasmaa, 1985, s. 96

Arkitektur og sanser

En tilbakevendende sterk opplevelse for meg, er opplevelsen av å sitte rundt et bål i mørket. I en verden der vi til daglig i så stor grad fokuserer på synet, blir denne situasjonen en sterk kontrast. Det eneste man kan se klart er glørne i midten av bålet. Alt annet kan man bare skimte i mørket. Når det skjer, blir vi i større grad bevisst resten av sanseapparatet vårt. Vi kjenner varmen fra bålet mot huden. Vi kjenner stoffet på klærene vi har på oss. Vi hører lydene fra bålet, og fjerne lyder fra verden rundt oss. Du kan fornemme den svake vinden som drar seg stille over ansiktet ditt. Den umiskjennelige røyklukten, og det sporadiske sprakingen fra bålet.

Mye av svaret på hvorfor denne opplevelsen er så sterk, tror jeg ligger i nettopp dette som Pallasmaa beskriver i det ovenforstående sitatet. Når vi kan designe for hele mennesket, vil man i større grad også røre ved hele mennesket.

Idag er vi i en situasjon der synet har en dominerende rolle i skapelsen av arkitektur. Det er hvordan man synes ting *ser ut* som bestemmer hvordan ting blir skapt.

Jeg tror at hvis man i større grad slipper til flere sanser, og åpner opp for en videre betraktning av omverden, vil man åpne opp for å kunne skape situasjoner der man i større grad ivaretar hele mennesket. Da begynner man å nærme seg et sted som berører.

“ The dancer has his ear in his toes. ”

'Thus spoke Zarathustra', F. Nietzsche

“ The hands want to see, the eyes want to caress. ”

'Römische Elegien V', J.W. Goethe

Oppgave

Jeg ønsker å prosjektere tre små hytter, plassert i en sekvens i Røssdalen i Forsand kommune, helt sør i Ryfylke. Hyttene er tenkt å være åpne for alle, slik at de aller fleste kan få tilgang til å bruke dem.

Gjennom prosjekteringen ønsker jeg å studere hvordan jeg kan tegne prosjekter ut ifra en tilnærming til faget hvor prosjektets oppgave i større grad blir å løfte frem de opplevelser man finner i situasjonen. Da blir det å designe prosjekter som tar høyde for at mennesket erfarer sine omgivelser med flere sanser enn synet sentralt. Utover dette vil det i oppgaven være svært viktig å ta høyde for både dramaturgi og sted i prosjekteringen. Vandringen fra parkeringsplassen og frem til stedet, samt forholdet prosjektet har til sine omgivelser, til stien og stedets karakter, er med på å legg grunnlaget for hvordan man vil oppleve stedene.

Utover dette vil jeg forsøke å jobbe med materialer som har en tilknytning til stedet og kulturen, slik at man ytterligere knytter seg til den situasjon og tradisjon man befinner seg i.

Feltet

Jeg har valgt å ta utgangspunkt i naturen som kontekst for hyttene. Dette fordi man får et mer bevisst forhold til hele dramaturgien i opplevelsen når man blir nødt å gå for å komme frem. Ankommer man et sted i en bil, vil ikke dette gi den samme mulighet til å sanse omverdenen man beveger seg gjennom frem til målet. Vandringen i naturen vil derimot gi både tid til omstilling, men den vil også eksponere brukerens sanseapparat for omgivelsene til det sted man er på vei til.

Feltet for mine studier ligger i Røssdalen. Dette er et område i Forsand kommune, helt sør i Ryfylke i Rogaland, som er kjent for sin spesielle og varierte natur. Det er et sted med kontraster; her finner man forrevne, stupbratte fjellvegger, og varme lier med lauvskog. Her er det ur, med kolossale steiner, men også åpne sletter med bare gress. Her er det vann og elv, små fosser og skar. Alt i alt så er det en stor variasjon innenfor et lite område, og nettopp dette er utgangspunktet for hvorfor jeg ønsker å bruke dette stedet som felt for mine studier.

De tre hyttene skal ligge spredt i feltet, forbundet av vandringen gjennom dalen, hver i sin særlige situasjon.

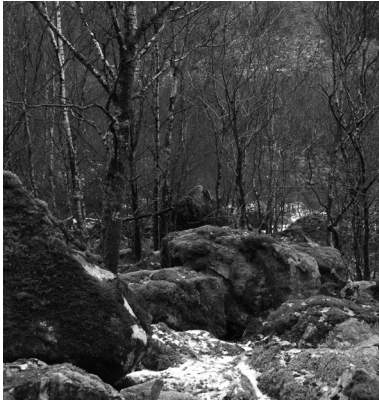
Røssdalen

Det var kaldt. Kald vind kom oppe fra dalen, fra snøheimen som sakte, men sikkert, snek seg nedover fjellsidene. Nå så jeg bare en og annen tunge som kom ned i de mest skyggefulle skarene, men snøen fortalte at snart kom den for alvor.

Jeg går innover dalen; eller munningen av dalen. En gigantisk tunge av store steiner og knust fjell skaper en portal inn mot dalen. Den forteller at her er man på vei inn der mennesket ikke lenger har noe å si.

På en sti. Trækker på smått snødekte småsteiner, som lager en liten flate for meg å sette foten på innover. På sidene er det gress, hvite av rimet som har festet seg på dem. Trærne har ingen blader, og står der forvridde. Krokryggede. Eller vent, det er ikke bare slik, for noen steder står en og annen bjørk rakrygget opp mot himmelen. Barken er kullsvart og kritthvit. Jeg er kommet til kontrastenes rike.

Innover kan jeg over det jevne suset av vinden høre tråkkene mine mot bakken. Den umiskjennelige lyden av en fot som trækker mot singel samsvarer med hvordan jeg kjenner beina beveger seg. Helt til verden plutselig forandres; fra å ha gått på en bred sti, med bjørketrær over og rundt meg, med litt avdempet gjenklang fra mine egne bevegelser, blir nå verden ny. Jeg kommer til et vann, der jeg på den ene siden kan se hvordan fjellveggene reiser seg majestetisk mot himmelen, mens det på den andre siden, hvor jeg befinner meg, kommer en steinur av grove og kalde steiner. En gang hang disse langt oppe i fjellsiden over meg, helt til de en dag stupte ned i vannet. Kaldt. Jeg hører lyden forandrer seg. Det knuser ikke lenger under føttene, men jeg kjenner hvordan foten balanserer seg på steinene innover.

Lyden er også annerledes. Den er kaldere og hardere. Akkus-
tikken har blitt hardere, og mindre intim. Her kastes lyden av
meg rett i retur, uten omtanke. Og slik forblir den gjennom hele
uren.

Metode

I en oppgave av en slik karakter blir det viktig å ha en tilnærming der man stiller seg åpen for omgivelsene for å la dem og deres karakter komme til uttrykk, og da ta utgangspunkt i meg selv. Det er gjennom opplevelsen av stedet, for det det er, at man kan nærme seg en arkitektur som evner å kunne berøre hele mennesket. Derfor blir det også naturlig å ha denne betraktningen som utgangspunkt for mine studier. Det er i den holistiske opplevelsen av stedet og situasjonen man har den største muligheten til å finne det som berører.

Som utgangspunkt for prosjekteringen blir det viktig å ha et godt grep om feltet og enkeltstedenes karakter. Arkitekturens oppgave i forhold til stedet er å foredle en situasjon, og for å kunne gjøre dette blir det helt nødvendig å ha en grunnleggende forståelse av stedene jeg har valgt.

Som inspirasjon i prosessen ønsker jeg å studere prosjekter som er anerkjente for å ha en god stedtilnærming, eller være poetiske. Dette vil jeg gjennomføre ved for eksempel å bygge modell, foreta enkle analyser gjennom tegning, studere bilder og forhåpentligvis besøke noen av dem. Dernest blir det viktig å foreta en refleksjon over det jeg opplever gjennom disse studiene, for å se om det er mulig å abstrahere og overføre kvaliteter eller grunnleggende ideer for hvordan man kan prosjektere slike bygg.

Prosjekteringen av hyttene vil foregå parallellt med disse studiene, slik at jeg hele tiden kan la det være en dialog mellom disse to sidene av oppgaven; prosjekteringen og studiene.

Program

De tre hyttene som skal tegnes, er tenkt brukt etter samme prinsipp som DNT bruker; altså at hyttene er åpne for alle som ønsker å bruke dem. Da det allikevel er tre hytter, vil hver hytte være forholdsvis liten; både med tanke på areal og antall sengeplasser.

Funksjonsprogrammet ser da slik ut:

- Soveplass for ca 6 stk.
- Et sted å lage mat
- Sted å vaske seg
- Et sted å være sammen
- Oppbevaring
- Solvegg